

*Jon Olav Folsland, Elsa Granvoll,
Kaja Sillerud Haugen og Alice Steinkellner*

**Institusjonelt publiseringsarkiv
for forskningsmateriale i SSB**

Innhold

1. Innledning	2
2. Sammendrag	2
3. Bakgrunn og målsetninger	3
3.1. Bakgrunn	3
3.2 Føring fra de som finansierer forskning	5
3.3 Akademisk frihet knyttet til opphavsrett og egenarkivering	5
4. Forankring og formidling	8
4.1 Forskernes forventninger.....	8
4.2 Intern håndtering av det administrative rundt et institusjonelt publiseringsarkiv i SSB	9
4.3 Tillegg til formidlingspolitikken	9
5. Det institusjonelle publiseringsarkivets innhold.....	10
5.1 Avgrensninger	10
5.2 Anbefalinger.....	11
6. Valg av system	12
6.1 Kriterier for valg av system.....	12
6.1.1 Systemkrav for de institusjonelle publiseringsarkivene	13
6.2 Alternative arkivsystemer	14
6.3 Aktuelle samarbeidspartnere	15
6.4 Anbefaling av system	16
7. Referanser	18
7.1 Nettsteder:	19
8. Ordforklaringer	20
9. Vedlegg	22
9.1 Elseviers retningslinjer for copyright.....	22
9.2 E-post med informasjon om publiseringsarkiv	23
9.3 Arkivløsninger og oppfyllelse av kravspesifikasjoner	24
9.4 Tilbud fra BIBSYS Brage	25

1. Innledning

Prosjektet ”Institusjonelt publiseringsarkiv for forskningsmateriale i SSB” er med i SSBs utviklingsprogram ”Prosjekt og samarbeid 2008/2009” (ProTeam).

Prosjektets oppgave er å levere en rapport som skal gi et beslutningsgrunnlag for om SSB skal innføre et åpent institusjonelt publiseringsarkiv (heretter også kalt publiseringsarkiv og arkiv). Prosjektets mandat har vært å utrede hvilke muligheter SSB har for å opprette et slikt arkiv og gi anbefalinger for hvordan dette kan innføres i SSB. Prosjektgruppen har analysert dagens publiseringsmodell med utgangspunkt i de publiseringskanaler som benyttes, analysert sentrale forlags praksis og anslått hvor stor andel av disse som tillater egenarkivering i et institusjonelt publiseringsarkiv. I dette arbeidet ble også de ulike arkivsystemene og leverandørene undersøkt for å kunne gi en anbefaling om valg av system. Oppdragsgiver hadde som krav at det valgte systemet skulle kunne kommunisere med NORA (Norwegian Open Research Archives), som er en felles norsk søketjeneste for vitenskapelige publikasjoner som ligger i institusjonelle publiseringsarkiv.

Fordelene med å innføre et institusjonelt publiseringsarkiv dreier seg i hovedsak om bevaring, tilgang og spredning. Arkivet må ha gode rutiner for sikkerhetskopiering, langtidsbevaring og gjenfinnbarhet. I et institusjonelt publiseringsarkiv blir metadata kvalitetssikret og registrert i en rekke vitenskapelige søkemotorer og bibliografiske databaser. Dette gjør at dokumentene i det institusjonelle publiseringsarkivet er søkbare ved hjelp av standard søkeverktøy på Internett og høstbare av ulike bibliotekskataloger, noe som øker tilgjengeligheten til publikasjonen. Et institusjonelt publiseringsarkiv kan inneholde alle typer dokumenter. Vi har i denne rapporten hovedsaklig tatt for oss problemstillinger knyttet til vitenskapelige artikler i internasjonale tidsskrifter, siden dette materialet i liten grad er fritt tilgjengelig på Internett i dag.

Kjært barn har mange navn. Begrepet institusjonelt publiseringsarkiv som vi har valgt å bruke i rapporten, kalles også institusjonelt arkiv, vitenarkiv og vitenskapelig fulltekstarkiv. Open Access Repositories er den typiske benevnelsen internasjonalt.

Prosjektgruppen har bestått av Jon Olav Folsland (Seksjon redaksjon og mediekontakt), Elsa Granvoll (Seksjon for informasjon og dokumentasjon), Kaja Sillerud Haugen (Seksjon for bygg og tjenestetatistikk) og Alice Steinkellner (Seksjon for utdanningsstatistikk). Sunniva Solstrand (Seksjon for formidlingssystemer) har vært prosjektets kvalitetslos.

Prosjektets styringsgruppe har bestått av seksjonssjef Fride Eeg-Henriksen (Seksjon for redaksjon og mediekontakt) og seksjonssjef Torill Tørle (Seksjon for informasjon og dokumentasjon). Referansegruppen har bestått av følgende personer som alle jobber i SSB: Ragni Hege Kitterød, Kenneth Aarskaug Wiik, Christian Nicolay Brinck, Hong Pham, Kari Sylvelin Strand, Gunnlaug Daugstad og Kathrine Remers Hanssen.

2. Sammendrag

Prosjektgruppen har vurdert om Statistisk sentralbyrå (SSB) bør innføre et eget institusjonelt publiseringsarkiv for lagring av SSBs forskningspublikasjoner. Vi anbefaler at SSB oppretter et slikt arkiv. Dette vil gjøre forskningen mer tilgjengelig, flere vil kunne laste ned dokumentene og det vil bli lettere å søke etter dem. Det institusjonelle publiseringsarkivet vil også føre til bedre kvalitet på metadata, som igjen vil gjøre det mulig å finne fram til forskningsdokumentene på Internett.

Prosjektgruppen har undersøkt publiseringspolitikken i de internasjonale forlagene hvor forskerne i SSB har publisert sine artikler de siste ti årene. Undersøkelsen viser at de fleste av disse artiklene kunne blitt gjort tilgjengelig i et institusjonelt publiseringsarkiv i henhold til de respektive forlagenes retningslinjer. Vi mener at publiseringsarkivet først og fremst skal inneholde vitenskaplige

publiseringer som er skrevet av ansatte i SSB. Det er særlig viktig å fange opp artikler i eksterne tidsskrifter som ikke er tilgjengelige på ssb.no i dag.

Et institusjonelt publiseringsarkiv vil gjøre SSBs forskning mer synlig og tilgjengelig og gi et viktig bidrag til den globale dugnaden for åpen tilgang til forskning. En slik åpenhet vil også være i samsvar med Statistisk sentralbyrås formidlingspolitikk og strategi. Vi anbefaler at det legges inn et eget punkt om lagring i institusjonelt publiseringsarkiv i SSBs formidlingspolitikk.

Vi anbefaler videre at administrasjon av publiseringsarkivet blir lagt til bibliotek og informasjonssenteret, og at det blir fulgt opp med klare administrative rutiner og retningslinjer for innlevering og tilgjengeliggjøring av de vitenskapelige dokumentene.

Samtidig anbefaler vi også at faglige forfattere i SSB får informasjon om detaljer rundt publiseringsarkivet før det opprettes.

Prosjektgruppen anbefaler at SSB søker deltakelse i samarbeidskonsortiet Bibsys Brage, som leverer løsninger for institusjonelle publiseringsarkiv i Norge. Ved hjelp av Bibsys Brage kan SSB raskt og på en enkel måte etablere et institusjonelt publiseringsarkiv med gode funksjoner for lagringssikkerhet, søkbarhet og lokale tilpasningsmuligheter.

3. Bakgrunn og målsetninger

3.1. Bakgrunn

Ønsket om fri tilgang til offentlig finansierte forskningsresultater er den viktigste årsaken til at en rekke nasjonale og internasjonale forskningsinstitusjoner i dag etablerer åpne institusjonelle arkiv. Et institusjonelt publiseringsarkiv er en åpen, digital publiseringsbase ved en akademisk forskningsinstitusjon som inneholder institusjonens samling av vitenskapelige publikasjoner og forskningsmateriale. Denne samlingen gjøres tilgjengelig via Internett.

Tradisjonelt har forskere formidlet sine forskningsresultater gjennom artikler i anerkjente tidsskrift. Kvalitetssikring av innholdet ivaretas gjennom en fagfelleevaluering, som innebærer at en gruppe forskere innenfor fagområdet kritisk gjennomgår forskningsresultatet. Det utbetales ikke honorar fra tidsskriftene verken til forskere som har skrevet eller fagfellevurdert artiklene. Universiteter og forskningsinstitusjoner som bærer kostnadene ved å frembringe forskningsresultatene, lønner også fagfellene som kvalitetssikrer artiklene. De samme institusjonene må så kjøpe tilgang til forskningsresultatene via kostbare tidsskriftsabonnement og lisensavtaler.

Internett har gitt nye muligheter for å søke etter faglig informasjon og samtidig få umiddelbar tilgang til forskningsbasert kunnskap. Mulighetene for spredning av forskningsresultater via Internett fører til at de tradisjonelle distribusjons- og markedsmodellene for vitenskapelig publisering, samt kostnadene til dette systemet, virker ekskluderende og hemmende. Ikke minst gjelder dette for forskere i fattige land, som i liten grad har tilgang til forskningsresultater publisert i tidsskrifter. I en utredning fra 2008 om hvordan en helhetlig norsk politikk bidrar til utvikling i fattige land, foreslås det blant annet at offentlige forskningsinstitusjoner og mottakere av offentlige forskningsmidler bør pålegges å gjøre forskningsresultater offentlig tilgjengelig ved å legge ut publiserte artikler og resultater i fritt tilgjengelige elektroniske databaser (NOU 2008:14).

Våren 2009 la Kunnskapsdepartementet frem en ny stortingsmelding om forskning som slår fast at all offentlig forskning bør være offentlig tilgjengelig, så sant ikke andre hensyn hindrer det. Åpen tilgang kan redusere kostnadene ved vitenskapelig formidling via lisenser og tidsskriftsabonnement, men dette

er av langt mindre betydning enn de samfunnsøkonomiske gevinstene av større spredning og bedre tilgang (St.meld.nr.30 (2008-2009)).

Synspunktene i stortingsmeldingen er også helt i samsvar med SSBs strategi fra 2007 om at forskning skal gi økt kunnskap om utviklingen av det norske samfunnet og at analyser skal formidles til forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. I underkapittelet ”Fornøyde brukere” står det blant annet at ”analyseresultater skal presenteres i en form som er tilpasset allmennheten, og formidles til forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. SSB har ansvar for å gjøre egne data tilgjengelig for forskningsformål både i og utenfor SSB” (Statistisk sentralbyrå, 2007).

I et institusjonelt publiseringsarkiv kan forfatteren *parallellpublisere* og lagre sine vitenskapelige artikler eller annet vitenskapelig arbeid samtidig som dette materialet publiseres i tidsskrifter og forlag. *Egenarkivering* er betegnelsen på at forfatteren har rett til å legge sine vitenskapelige artikler på egen hjemmeside, forskerside eller i et institusjonelt publiseringsarkiv i den institusjonen der vedkommende har et ansettelsesforhold. Begrepet egenarkivering benyttes gjerne i avtalene som inngås mellom forfatter og forlag når en artikkel aksepteres for publisering i et tidsskrift. Den vanlige tolkningen er at artikkelen lagres i fulltekst samt at den blir gjort tilgjengelig på Internett. Universitets- og høyskolerådet (UHR) anbefaler at man benytter begrepene *innlevering og tilgjengeliggjøring* for å unngå misforståelser i forbindelse med institusjonelle publiseringsarkiv (UHR, 2009).

Bibliotekdirektør Jan Erik Røed anslo i en kronikk i Forskerforum i 2003 at det finnes om lag 20 000 vitenskapelige tidsskrifter i verden, som hvert år publiserer mer enn 2 millioner artikler. De fleste av disse er abonnementsbaserte og utilgjengelige for allmennheten på Internett. Det har vært en dramatisk prisøkning på de internasjonale vitenskapelige tidsskriftene i de siste 20 årene. Dette har satt utdannings- og forskningsinstitusjoners budsjetter under sterkt press, noe som er et problem for forskningsmiljøer og bevilgende myndigheter over hele verden. I EU-rapporten ”Study on the economic and technical evolution of the scientific publication markets in Europe” (European Commission 2006), estimeres omsetningen i forbindelse med vitenskapelig publisering til nær 11 milliarder USD årlig innenfor OECD-området. I Norge vil for eksempel Universitetet i Trondheim bruke hele 50 millioner kroner til lisenser og tidsskriftsabonnement i 2009. Til sammenligning kostet tidsskriftsabonnementene som dekkes over bibliotekets budsjett i SSB ca 1.6 millioner kroner i 2008, hvorav 462 000 kroner gikk til forlaget Elsevier. Stortingsmeldingen ”Klima for forskning” anslår at fag- og forskningsbibliotek i Norge betalte 45 millioner kroner kun for tilgang til Elseviers database ScienceDirect i 2008. Elsevier er det største kommersielle vitenskapelige forlaget i verden.

Når man snakker om fri tilgang til vitenskapelig informasjon via Internett brukes som oftest begrepet Open Access. Egenarkivering eller institusjonell arkivering er i dag den mest brukte metoden innenfor Open Access, og den eneste vi omhandler i detalj i denne rapporten. Den andre metoden er at forskere kan publisere direkte i et faglig tidsskrift som allerede er fritt tilgjengelig på internett uten abonnementsavgift. Slike tidsskrifter må ha en kvalitetskontroll på innholdet i form av redaksjonell vurdering eller fagfelleevaluering. Det finnes også en tredje Open Access-metode for tilgang til artikler i de abonnementsbaserte tidsskriftene. Den går ut på at forfatterens finansieringskilde eller arbeidsgiver (forskningsinstitusjon) betaler et publiseringsgebyr til forlaget for å frigi artikkelen.

Det akademiske belønningssystemet gjør at forskere først og fremst velger å publisere i de tradisjonelle, abonnementsbaserte vitenskapelige tidsskriftene. Finansieringssystemet som er innført blant annet for universitets- og høyskolesektoren gir mest uttelling for vitenskapelig publisering i akademiske tidsskrifter med høy impact factor¹. Vi mener at økt tilgjengelighet til forskningsresultater

¹ Impact factor finner man i siteringsbasen ISI Journal Citation Reports (JCR), Impact factor rangerer vitenskapelige tidsskrifter og sier noe om tidsskriftets siteringshyppighet. Vektlegges ved søknader om forskningsfinansiering og vitenskapelige stillinger.

en fordel for forskere. Materiale som er fritt tilgjengelig på Internett lastes ned mer og har flere lesere. Det er en generell oppfatning at fri tilgang til artikler gir mer sitering, noe som også støttes i en artikkel i Nature fra 2001 (Lawrence, P.A, 2001).

3.2 Føringer fra de som finansierer forskning

Det begynner å bli et krav i flere deler av verden at forskning utført ved hjelp av offentlige midler skal gjøres tilgjengelig gratis på nett. Norges forskningsråd vedtok i år nye retningslinjer som slår fast prinsippet om at vitenskapelige artikler som bygger på FoU-prosjekter finansiert av Forskningsrådet, skal lagres i åpne digitale arkiv og dermed gjøres tilgjengelig for alle interesserte. Det understrekes samtidig at slik arkivering ikke må bryte med forfatteres og utgiveres rettigheter.

Stortingsmeldingen om forskning som regjeringen la frem i mai 2009 sier at offentliggjøring og publisering gjør forskningen synlig og etterprøvbar, og er en forutsetning for samfunnets tillit til forskere og forskning. Åpen tilgang til forskningsdata og forskningsresultater er nødvendig for å øke tilgangen til eksisterende kunnskap og sikre samfunnet en uavhengig kunnskapsbase. Prinsipielt mener regjeringen at all offentlig forskning bør være åpent tilgjengelig.

Både Kunnskapsdepartementet og Norges Forskningsråd anbefaler egenarkivering som metode for å gi økt tilgang til forskningsresultater, siden de fleste internasjonale forlag tillater at forfattere parallellpubliserer artikler i institusjonelle publiseringsarkiv.

Sentrale europeiske aktører som European Research Council (ERC) og European Research Advisory Board (EURAB) har også markert støtte til Open Access. EURAB har anbefalt EU-kommisjonen å oppmuntre alle medlemslandene til å fremme Open Access for å offentliggjøre og synliggjøre all forskning som er offentlig finansiert. De anbefaler at alle forskere skal lagre post-print eller tidsskriftets pdf-versjon i publiseringsarkiv senest 12 måneder etter publisering (European Research Council, 2006).

Også EU-kommisjonen krever lagring i åpne arkiv, og har nylig lansert et pilotprosjekt om dette. Begrunnelsen er en forventning om at åpen tilgang til forskningsresultater vil bidra til vitenskapelige framskritt og innovasjon. (European Commission, 2008)

I USA krever National Institutes of Health (NIH) egenarkivering av artikler fra prosjekter med deres støtte. Hvert år bidrar NIH med finansiering av 65 000 vitenskapelige artikler. (National Institute of Health, 2008)

3.3 Akademisk frihet knyttet til opphavsrett og egenarkivering

Akademisk frihet innebærer at en vitenskapelig ansatt har rett til å drive forskning uten påvirkning, innblanding eller fare for sanksjoner fra egen institusjon, myndigheter og andre. Denne retten ble tatt inn i Universitets og høyskoleloven (LOV 2005-04-01 nr 15) ved en lovendring som trådte i kraft 1. januar 2008. Loven slår fast universitets- og høyskoleansattes individuelle rett til å bestemme problemstillinger, metode og hvordan publisering av arbeider skal skje. Dette innebærer at forskere selv bestemmer hvor de vil publisere en artikkel. Virkemidler som tvinger forskere til å snu sitt publiseringsmønster vil kunne oppfattes som brudd på den akademiske friheten. (UHR,2009)

Opphavsrettslige problemstillinger er sentrale i forhold til arkivering i publiseringsarkiv. Dette er et komplisert felt som vi kun delvis behandler i rapporten, men som vil bli helt sentralt dersom SSB velger å etablere et institusjonelt publiseringsarkiv. I et institusjonelt publiseringsarkiv gjøres *allerede* publisert forskning tilgjengelig for interesserte ved at dokumentene lagres i institusjonen der forfatteren har et ansettelsesforhold. I forbindelse med Forskningsrådets anbefalinger har enkelte

forskere i avisinnlegg gitt uttrykk for at disse er et angrep på den akademiske publiseringsfriheten. Forskningsrådet er imidlertid klare i sine anbefalinger til landets forskingsinstitusjoner. Forskningsartikler skal legges i institusjonelle publiseringsarkiver, *dersom dette ikke kommer i konflikt med forfatternes akademiske og juridiske rettigheter*. Alle forskere skal med andre ord fremdeles ha rett til å publisere i forlag som ikke tillater egenarkivering av artiklene.

Som tidligere nevnt tar stortingsmeldingen "Klima for forskning" fra 2009 opp behovet for at institusjonene selv utvikler retningslinjer og tiltak for åpen tilgang til vitenskapelige artikler. Stortingsmeldingen gir uttrykk for at åpen tilgang til tidsskriftsartikler i stor grad kan realiseres innenfor de rammene som settes av den akademiske friheten og opphavsretten. Forskere skal ikke pålegges å legge ut sine artikler i et institusjonelt publiseringsarkiv dersom forlaget ikke tillater dette (St.meld. nr 30 (2008-2009)).

Nær 90 prosent av alle de abonnementsbaserte internasjonale forskningstidsskriftene tillater i dag at forfattere beholder retten til å legge ut en versjon av sitt manuskript i et digitalt institusjonelt publiseringsarkiv. Retten til slik egenarkivering står ofte spesifisert i avtalen som undertegnes når forlaget aksepterer en artikkel for publisering. Store internasjonale forlag som tillater egenarkivering er blant andre Springer, Elsevier, Wiley-Blackwell, Sage, Taylor & Francis, Cambridge University Press og Oxford University Press. Elseviers retningslinjer for copyright vedlegges rapporten (vedlegg 1).

Også ved publisering i norske tidsskrifter finnes det et generelt avtaleverk. Mange norske forlag, blant andre Universitetsforlaget, bruker normalkontrakten til Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening for utgivelse av litterære verk i tidsskrift: *"Forlagets rett til digital fremstilling, mangfoldiggjøring og utgivelse av Verket er ikke-eksklusiv. Forfatteren kan ta med Verket på sitt eget nettsted eller på nettsted som Forfatterens arbeidsgiver har etablert. Seks måneder etter at Tidsskriftets trykte versjon foreligger, kan forfatteren inngå avtale med tredjemann om utgivelse av Verket i digital versjon."* (Norsk faglitterærforfatter- og oversetterforening, 2006)

En oversikt vi har laget over ekstern publisering av artikler i internasjonale tidsskrifter av forskere i SSB, viser at et stort flertall av artiklene er publisert i forlag som tillater at forfatteren lagrer en versjon av artikkelen.

Vi tok utgangspunkt i artikler og tidsskrifter som dekkes av databasen Sherpa/Romeo. Basen gir en oversikt over publiseringspolitikk og hvilke rettigheter og restriksjoner som de enkelte forlag setter i forbindelse med egenarkivering i institusjonelle publiseringsarkiv. Som tidligere nevnt gis det som oftest tillatelse til at forfatteren lagrer en preprint- eller en postprint versjon av artikkelen. Preprint er versjonen før fagfellevurderingen, mens postprint er versjonen etter fagfellevurderingen. Dette er den endelige artikkelen før den publiseres i tidsskriftet. Svært få forlag tillater at tidsskriftets pdf-versjon legges i publiseringsarkivet. Mange forlag setter også tidssperre før artiklene kan gjøres tilgjengelig via et institusjonelt publiseringsarkiv, typisk 6-24 måneder. Sherpa/Romeo inneholder lite informasjon om norske og nordiske utgivere.

Vi har sett på alle artiklene som er skrevet av forskere ansatt i SSB og publisert i eksterne tidsskrifter i perioden 2000-2008. Undersøkelsen viste at 74 prosent av artiklene kunne vært gjort tilgjengelige via et institusjonelt publiseringsarkiv. I tillegg er nær 12 prosent av artiklene publisert i tidsskrifter som er fritt tilgjengelige på Internett. 14 prosent av artiklene er publisert i forlag som ikke er registrert i Sherpa/Romeo basen og som vi derfor ikke vet om tillater egenarkivering. Det er likevel grunn til å tro at flere av disse tidsskriftene godtar arkivering i et publiseringsarkiv

Fig.1 Antall artikler som kunne vært tilgjengelig i et publiseringsarkiv i SSB

År	Antall artikler publisert i internasjonale forlag	Antall artikler publisert i forlag som tillater arkivering	Ukjent forlagspolicy mht egenarkivering	Antall artikler som er publisert i Open Access Tidsskrifter	Prosentvis andel som kunne vært tilgjengelig i et inst. arkiv
1998	21	16	4	1	76 %
1999	19	16	0	3	84 %
2000	30	24	4	2	71 %
2001	25	18	7	2	72 %
2002	21	12	4	5	57 %
2003	19	12	0	5	63 %
2004	32	22	5	5	69 %
2005	27	21	3	3	78 %
2006	32	26	5	0	81 %
2007	25	18	5	2	72 %
2008	42	32	2	6	76 %
Totalt:	293 artikler	217 artikler	Ukjent: 39	Online: 34	74 %

Fig.2 Oversikt over de mest sentrale forlagene hvor forskere i SSB publiserte artikler i 2008

Forlag:	Elsevier	Springer	Wiley / Blackwell	Sage	Taylor & Francis	Univ. of Oxford Press	Univ. of Wisconsin	Andre
Antall artikler:	13	11	3	1	1	1	1	11
Andel av samlet publisering:	31 %	26 %	7 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	26 %
Tillater arkivering:	JA	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ukjent

Selv om de fleste store forlagene tillater egenarkivering, er det viktig å gjøre oppmerksom på at det fremdeles er en lang vei å gå for å få norske forskningsartikler inn i institusjonelle publiseringsarkiv. Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) viser at det i 2006 ble produsert 9868 fagfelleverderte tidsskriftsartikler i Norge. En forsiktig antakelse om at 75 prosent av artiklene kunne vært egenarkivert av forfatterne, betyr at 7400 av artiklene ville vært fritt tilgjengelig for alle, dersom mulighetene i forfatterens forlagsavtaler hadde vært utnyttet.

4. Forankring og formidling

Forskning og forskningsformidling er som tidligere nevnt en sentral del av strategien til SSB som sist ble endret i 2007. Et eget institusjonelt publiseringsarkiv passer etter vår mening godt til byråets strategi og til øvrige formidlingspolitiske mål.

For at et institusjonelt arkiv skal ha støtte i byrået, er det viktig at det er forankret hos forskerne som vil være de viktigste bidragsyterne.

Vi har snakket med et utvalg forskere og tatt deres synspunkter med oss i arbeidet med rapporten. Den viktigste anbefalingen vår etter disse samtalene, er at det blir utpekt en administrator for oppfølging av et institusjonelt publiseringsarkiv. Denne personen vil være bindeledd mellom forskere og forlag.

Vi har også sett på hvilken plass publisering av forskningsartikler har i formidlingspolitikken i ulike forskningsinstitusjoner. Den viktigste konklusjonen vår er at arkivering i et institusjonelt arkiv må synliggjøres i SSBs formidlingspolitikk.

4.1 Forskernes forventninger

Vi har gjennomført intervjuer med 14 av forskerne i SSB om deres kunnskap om institusjonelle publiseringsarkiv. Alle fikk tilsendt kortfattet informasjon om institusjonelle arkiv på forhånd per e-post (vedlegg 2). Intervjuene ble deretter gjennomført uten fast spørsmålsstilling. Under følger en kort oppsummering av intervjuene, samt forslag til videre tiltak overfor forskerne:

- De fleste er grunnleggende positive til at forskningen blir spredd så mye som mulig, og ingen av de spurte kan oppgi noen gode grunner til at et institusjonelt arkiv ikke skal opprettes i SSB. Lederne er generelt mer positive enn de andre forskerne.
- De vi har spurt har litt ulik oppfatning av reglene for copyright, og noen mener kopiering/pdf-filer og så videre i stor grad sikrer behovet for egenarkivering.
- De spurte er svært opptatt av at dette ikke skal medføre mye arbeid for seg selv i tillegg til andre arbeidsoppgaver. Flere sier at prosessen for å sikre publisering i et institusjonelt arkiv må være veldig enkel.
- Mange av tidsskriftene tillater egenarkivering av den siste versjonen forfatteren sender til forlaget. I følge flere av forskerne er det ikke alltid lett å vite hvilken versjon som er den siste. Ofte blir det gjort endringer i siste liten.
- Ingen av de spurte har noen krav til hvilken type artikler som skal ligge i arkivet.

Forslag til videre tiltak:

Vi tolker svarene fra forskerne slik at dette er et tema de ikke har hatt spesiell fokus på tidligere. Det er ingen klar motstand mot initiativet, men det er en del usikkerhet knyttet til flere spørsmål rundt copyright og egenarkivering av publisert materiale.

Vi mener derfor det er nødvendig å informere forskerne grundig om copyrightregler, egenarkivering og institusjonell arkivering før et eventuelt publiseringsarkiv blir innført. Erfaringer fra andre forskningsinstitusjoner tilsier også at det er avgjørende at institusjonens faglige forfattere og forskere får omfattende informasjon om arkivets målsetting. Videre prosjekter bør se nærmere på hvordan dette konkret skal gjøres. God informasjon vil også kunne gjøre stemningen for et eget arkiv enda mer positiv enn i dag.

Siden både Forskningsrådet og Kunnskapsdepartementet har institusjonelle publiseringsarkiv høyt oppe på sin agenda, vil sannsynligvis SSBs forskere også få informasjon om slike arkiv gjennom pålegg og anbefalinger fra disse institusjonene.

Erfaringer fra mange land og institusjoner viser for øvrig at publiseringsarkiv uten en institusjonsforankret politikk på egenarkivering er preget av lavt volum og lav vekst, mens suksesshistoriene er knyttet til arkiv hvor egenarkivering er forankret i institusjonens formidlingspolitikk. (UHR. 2009)

4.2 Intern håndtering av det administrative rundt et institusjonelt publiseringsarkiv i SSB

Det er viktig at forskere og øvrige vitenskapelige forfattere blir tatt med på råd når de tekniske løsningene skal utvikles ved innføring av et publiseringsarkiv, slik at det ikke medfører unødige arbeid.

Administrativ oppfølging er spesielt viktig i forhold til rettighetsklarering, opplæring og kommunikasjon med forfatterne. Vi anbefaler at bibliotek og informasjonssenteret får ansvar for oppfølging og tilrettelegging av rutiner i forbindelse med innlevering og lagring i arkivet. Det er en forutsetning at man har et tett samarbeid med de som skal levere dokumenter til arkivet.

Det må også settes opp retningslinjer for hvordan SSB henter tillatelser fra forlag og tidsskrifter, samt rutiner for hvilken artikkelversjon som kan lagres i forbindelse med tidsskriftsartikler. En viktig arbeidsoppgave for arkivadministrator vil derfor bli å lage et rammeverk for kontraktsinngåelser med forlagene, blant annet standardformuleringer som kan benyttes i avtalene med eksterne forlag.

Dessuten må det lages rutiner som avklarer arbeidsfordelingen i samarbeid med representanter fra faglige forfattere, bibliotek og informasjonssenteret, Forskningsavdelingen, samt Avdeling for personal og formidling.

4.3 Tillegg til formidlingspolitikken

Flere norske forskningsinstitusjoner har allerede innført institusjonelt publiseringsarkiv, og mange av disse har justert eller foreslår å justere sin egen formidlingspolitikk deretter. Blant disse er Universitetet i Agder som foreslår følgende tillegg i sin strategi for Open Access:

For å bidra til spredning av forskningsresultater og gjøre disse fritt tilgjengelig for flest mulig brukere har Universitetet i Agder denne publiseringsstrategien: Forskere ved Universitetet i Agder skal om mulig publisere sine arbeider gjennom kvalitetssikrede vitenskapelige publiseringskanaler som godtar parallellpublisering. Disse arbeidene skal arkiveres i universitetets åpne arkiv (Universitetet i Agder, 2008)

Også Universitetet i Bergen foreslår et tillegg i sin formidlingspolitikk:

1. Universitetet i Bergens åpne elektroniske arkiv skal holde høy vitenskapelig kvalitet. Universitetet i Bergen har som mål at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og vil legge forholdene til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater gjennom elektroniske arkiver for fagfellevurderte tidskriftartikler.

2. Fra 1.1.2010 skal innlevering av vitenskapelige artikler være obligatorisk ved publisering av fagfellevurderte artikler for forskere ved UiB.

3. Fagfellevurderte tidsskriftartikler legges ut etter samtykke fra forfatter og utgiver. Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen.

4. Dersom forfatteren publiserer i et tidsskrift som ikke tillater slik arkivering og tilgjengeliggjøring og ikke har mottatt slik tillatelse fra utgiver etter å ha forespurt om dette, kan vedkommende få fritak fra krav om egenarkivering. (Universitetet i Bergen, 2009)

Andre institusjoner er mer forsiktige i formuleringene. NTNU foreslo i 2007 å pålegge egenarkivering av mastergrader og doktorgradsavhandlinger, mens andre vitenskapelig ansatte skulle stå mer fritt:

Arbeidsgruppen anbefaler at det innføres obligatorisk innlevering og publisering av doktorgradsavhandlinger og mastergradsoppgaver (med mulighet for å reservere seg) fra henholdsvis 01.01.08 og 01.01.09. Videre går arbeidsgruppen inn for at man anbefaler alle vitenskapelige ansatte å arkivere vitenskapelige artikler, faglige og vitenskapelige rapporter med mer. (NTNU, 2007)

Forskningsrådets rapport om institusjonelle arkiv oppfordrer landets forskningsinstitusjoner å pålegge ansatte egenarkivering. De poengterer blant annet at det sjelden blir bra før man setter krav til egenarkivering:

Forskningsrådet vil [...] stille krav om at fagfelleverderte vitenskapelige artikler som bygger på forskning helt eller delvis finansiert av Forskningsrådet skal egenarkiveres i egnede arkiv der hvor slike finnes. Krav om slik arkivering må likevel ikke komme i konflikt med forfatters akademiske og juridiske rettigheter.[...] Vitenskapelige tidsskriftsartikler som faller innenfor kravene [...] skal arkiveres i et åpent elektronisk arkiv (repository), enten ved den institusjonen forskeren er tilknyttet eller i et fagspesifikt arkiv.

Normalt skal en "post-print-versjon" av artikkelen arkiveres. Dersom forfatteren publiserer i et tidsskrift som ikke tillater slik arkivering og ikke har mottatt slik tillatelse fra utgiver etter å ha forespurt om dette, kan vedkommende få fritak fra krav om egenarkivering.

(Norges Forskningsråd, 2009)

All publisering i SSB skal være forankret i formidlingspolitikken. Byråets vitenskapelige forfattere og forskere forholder seg også til formidlingspolitikken, men publiseringene i eksterne tidsskrifter har vært holdt utenom. Vi foreslår derfor at det skrives et tillegg i formidlingspolitikken i SSB som dekker denne problemstillingen når et institusjonelt publiseringsarkiv skal etableres.

5. Det institusjonelle publiseringsarkivets innhold

Når et institusjonelt publiseringsarkiv skal opprettes, er det nødvendig å avklare hva som hører hjemme der. Vi har sett på hva som er definisjonen på en vitenskapelig publikasjon, og hvilke av SSBs publikasjoner som passer inn i denne definisjonen. Deretter vurderer vi hva som vil passe inn i et framtidig institusjonelt publiseringsarkiv og ikke.

5.1 Avgrensninger

SSB følger definisjonene til Forskningsrådet, Databasen for høyere utdanning og UHR på vitenskaplig publisering. Forskningen skal presentere ny innsikt, være etterprøvbart og anvendelig, være tilgjengelig for ny forskning, og i en tidsskriftkanal med fagfellevurdering (UHR 2004) Dette er kriterier som bør ligge til grunn når publiseringsarkivet skal fylles med innhold. Samtidig publiseres det også hvert år flere dokumenter i SSB som bare delvis oppfyller disse kravene, men som likevel holder høy faglig kvalitet. Disse hører også naturlig med i publiseringsarkivet.

Vi anbefaler at innholdet i arkivet i størst mulig grad tilsvare det som ligger i dokumentstandarden til den nasjonale søketjenesten Norwegian Open Research Archives (NORA). Fordelen med dette er at NORA i størst mulig grad gjør dataene tilgjengelig via effektivisering og forenkling hos internasjonale tjenester som Google Scholar² og Oaister³

² Google Scholar er et fritt tilgjengelig web-søkemotor som indekserer hele teksten i akademisk litteratur på tvers av en rekke publiseringsformater og disipliner.

³ OAIster er en fritt tilgjengelig søkemotor som søker i andre baser som tilbyr gratis tilgang til vitenskapelige artikler. OAIster høster data fra nasjonale open access-databaser verden rundt.

Det enkelte lokale arkiv kan fritt velge å bruke andre dokumenttyper, men NORA vil kun høste dokumenter som har en av dokumenttypene i NORA-standard⁴.

Dette gjelder dokumenttyper som:

- Tidsskriftsartikler – artikler i norske og utenlandske tidsskrifter. Kan være fagfellevurderte
- Doktorgradsavhandlinger
- Faglige eller vitenskapelige rapporter utgitt i SSB. Kan være fagfellevurdert.
- Faglige eller vitenskapelige rapporter av ansatte i SSB, men publisert ved andre institusjoner
- Discussion paper. Arbeidsnotater/Working paper.
- Artikkel i antologi / Bokkapittel. Omfatter kapittel eller artikkel med en eller flere forfattere publisert i antologi/artikkelsamling. Kan være fagfellevurdert.
- Monografi. Omfatter bøker eller deler av bøker, med en eller flere forfattere. Kan være fagfellevurdert.

Tidsskriftsartikler

Artikler i eksterne nasjonale og internasjonale tidsskrifter er det mest aktuelle materialet å legge inn i et institusjonelt publiseringsarkiv. De aller fleste seriøse forlag tillater i dag at forfatteren parallellpubliserer sin artikkel i et institusjonelt publiseringsarkiv eller på egen forskernettside enten samtidig med at artikkelen publiseres i tidsskriftet eller etter en viss tidsperiode. Forlaget vil spesifisere enten på sine nettsider eller i forfatterkontrakten hvilken versjon av tidsskriftsartikkelen som det er tillatt å arkivere.

Bøker og bokkapitler

Bøker er på det nåværende tidspunkt i liten grad elektronisk tilgjengelig i Norge. Det finnes kun enkeltstående eksemplere på bøker som er utgitt av ikke-kommersielle forlag hvor forfatter beholder copyright og velger å gjøre boken fritt tilgjengelig. Artikkel i antologi og bokkapitler kan gjøres tilgjengelig etter avtale med forlag og opphavsrettshaver. Flere av SSBs ansatte har utgitt bøker eller vært medforfatter i bokutgivelser.

Doktorgradsavhandlinger

Mange avhandlinger har stor interesse, men er samtidig vanskelig tilgjengelig. Arkivering er avhengig av at forfatter gir tillatelse. De fleste universitetene tillater at forfatteren reserverer seg dersom det senere er mulighet for å publisere avhandlingen som bok på kommersielt forlag. Avhandlinger som bygger på publiserte artikler kan gjøres tilgjengelig etter avtale med forlagene som har copyright til artiklene.

Rapporter/arbeidsnotater

Det blir mer og mer vanlig at forskere er med i forskningsprosjekter og på utgivelser ved andre institusjoner. Det kan også være aktuelt å registrere inn dette materialet i et arkiv.

Publikasjonsserier i SSB

Flere publikasjonsserier i SSB er relevante for publisering i et institusjonelt publiseringsarkiv. Ettersom publikasjonene allerede er tilgjengelige via ssb.no, har det trolig liten distribusjonseffekt å legge dette inn.

5.2 Anbefalinger

For å synliggjøre SSBs samlede forskning og lagre utgivelsene på en god måte, er det viktig at vitenskapelig materiale som i dag er vanskelig tilgjengelig blir lagret og gjort tilgjengelig i et publiseringsarkiv. Dette gjelder i første rekke tidsskriftsartikler, doktorgradsavhandlinger og bøker,

⁴ <http://www.ub.uio.no/nora/dokumenttyper.htm>

samt bokkapitler og rapporter. Andre dokumenttyper som holder en høy faglig standard vil også være relevant for lagring i publiseringsarkivet.

Vi mener i tillegg at både rapporter og discussion papers vil passe inn i et institusjonelt publiseringsarkiv, selv om disse publikasjonsseriene allerede er tilgjengelige på SSBs nettsider. Discussion papers som senere fører til publisering av en tidskriftsartikkel kan lenkes sammen med den endelige artikkelen. Artiklene i Samfunnsspeilet og Økonomiske analyser kan også være aktuelle, spesielt dersom forfatteren ønsker å synliggjøre en samlet produksjon via publiseringsarkivet.

Det er viktig at det institusjonelle arkivet holder en høy faglig standard, selv om ikke alt materialet er innenfor den generelle definisjonen av vitenskapelig publisering. Det er vanskelig å sette en klar grense for hva som ikke kan legges inn i arkivet, men vi mener at arkivet først og fremst bør inneholde vitenskaplige publiseringer. Populariseringer av det samme materialet i form av avisinnlegg, kronikker, SSBmagasinet og så videre, bør i utgangspunktet holdes utenom.

Samtidig ønsker vi ikke å trekke bastante konklusjoner om avgrensning og utvalg av dokumenttyper i et institusjonelt publiseringsarkiv nå. Konkrete retningslinjer for arkivets innhold må lages først når arkivet blir en realitet.

6. Valg av system

Sentrale brukere av institusjonelle arkiv har bidratt med verdifull informasjon og erfaring, blant andre universitetene i Trondheim, Bergen og Oslo, Høgskolen i Agder, Handelshøgskolen BI og Havforskningsinstituttet. Jan Frantsvåg som er leder av den nasjonale søketjenesten NORA, har fulgt opp med nyttig informasjon om hvilke krav som stilles til de institusjonelle arkivene i Norge. Bibliotek og informasjonssenteret i SSB arrangerte et seminar om institusjonelle arkiv i november 2008, der vi blant annet fikk presentasjoner fra arkivene DUO ved Universitetet i Oslo og HeRA fra Helsebiblioteket.

Vi har via e-post stilt spørsmål direkte til systemleverandørene for Bibsys Brage, DIVA og HeRA arkivet, samt undersøkt den informasjonen som ligger tilgjengelig på de respektives leverandørenes nettsider.

6.1 Kriterier for valg av system

God funksjonalitet og et intuitivt og brukervennlig grensesnitt er vesentlige elementer for at et institusjonelt publiseringsarkiv skal tas i bruk i SSB. Spesielt viktig er det at arkivet har en fungerende og tilrettelagt infrastruktur dersom institusjonen skal gå inn for pliktig innlevering av forskningspublikasjoner.

Et komplett system for elektronisk publisering og lagring omfatter både en teknisk og ikke minst en administrativ infrastruktur. God teknisk infrastruktur handler om at arkivet er enkelt å bruke i forbindelse med registrering og søk, samt at dataene kan kobles videre både mot utvalgte kvalitetsbaser for vitenskapelig informasjon og til forskningsdokumentasjonssystemer. Etablering av et institusjonelt publiseringsarkiv krever kompetanse og langsiktighet. Det er naturlig at det er fagbiblioteket i SSB som er systemeier, og som ivaretar og drifter det institusjonelle arkivet og bistår forskerne i forhold til rettighetsklarering og registrering.

Publiseringsarkivet må ha en standard for metadata som fremmer import og eksport av dataene slik at de kan høstes av NORA. NORA har en sentral rolle for å samordne de forskjellige publiseringsarkivene i Norge ved å etablere en felles metadatastruktur og felles vokabular som gjør det

mulig å "summere opp" innholdet og tilby søking for eksempel på fagområde⁵. En stor del av dokumentene i NORA er indeksert med emneord fra *Norsk inndeling av vitenskapsdisipliner*. Søkbarhet og gjenfinning økes hvis de åpne institusjonelle publiseringsarkivene har et felles klassifikasjonssystem.⁶

Lagring i et institusjonelt publiseringsarkiv innebærer også en merverdi for institusjonen fordi arkivet sørger for sikkerhetskopier, langtidsoppbevaring og økt gjenfinnbarhet. Arkivet er en trygg lagringsplass som sikrer institusjonen oversikt og kontroll med innholdet. Artiklene får i tillegg en bestandig lenke slik at det er mulig å referere til publikasjonen. Det er for eksempel mulig å lenke fra arkivet til forskernes egne nettsider.

I oktober 2008 anbefalte en arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet opprettelsen av en felles, nasjonal database for vitenskapelig publisering; Norsk vitenskapsindeks (NVI). Det er sannsynlig at dette også vil omfatte Forskningsavdelingen i SSB. Et institusjonelt publiseringsarkiv i SSB vil ha mulighet til å importere data fra et slikt forskningsdokumentasjonssystem.

Intervjuene med et utvalg av forskerne i SSB viser at de er prinsipielt positive til å gi åpen tilgang til egne og andres forskningsarbeider. Utfordringen blir å etablere prosedyrer som gjør det enkelt for forskerne å levere inn sine vitenskapelige artikler. Vi anbefaler at alt som skal registreres og innleveres bør foregå i ett system, slik at forskeren slipper å forholde seg til mange ulike systemer.

6.1.1 Systemkrav for de institusjonelle publiseringsarkivene

For at de institusjonelle publiseringsarkivene skal kunne høstes av NORA, stilles følgende systemkrav:

- Støtte for innsamling av metadata i overensstemmelse med OAI-PMH (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting). Systemet må støtte protokoller for datautveksling/innhøsting og ha støtte for standardiserte metadataformater. OAI-PMH definerer Dublin Core som minimumsstandard som alle implementasjoner må støtte, men alle slags metadataformater kan formidles via protokollen. For å sikre tilgang og gode søkemuligheter må arkivet bygge på felles standarder.
- Arkivet må kunne levere data i overensstemmelse med NORAs metadatamodell.⁷
- Det må inneholde objekter i fulltekst eller i andre formater.

Vi anbefaler videre at arkivløsningen som velges i SSB har følgende krav:

- Arkivløsningen som velges må kommunisere med andre systemer, blant andre NORA, Bibsys og Norsk vitenskapsindeks, som vil bli den fremtidige basen for forskningsdokumentasjon. Dataene må kunne eksporteres/importeres til andre databaser.
- Innholdet i arkivet må være søkbart og tilgjengelig fra allment benyttede søketjenester og bibliografiske databaser.
- God infrastruktur. Brukervennlig grensesnitt og god søkbarhet. Språk, fargevalg og layout bør kunne tilpasses institusjonens grafiske profil.
- Brukervennlig og sømløs registreringsfunksjon. Det valgte systemet må være kompatibelt med øvrige forskningsrapporteringssystemer, slik at ingen må registrere egen publisering mer enn en gang.
- Systemet må ha mulighet for å legge inn en karantenetid (embargo) for frigivning av artiklene i henhold til forlagernes tidsfrister.
- Arkivet må ha gode rutiner for sikkerhetskopiering og langtidsbevaring.
- Det bør være mulig å hente ut statistikk for søk og antall nedlastninger fra arkivet.

⁵ <http://www.ub.uio.no/nora/referater/2007-02-28.html>

⁶ <http://www.uhr.no/documents/Norskvitdisinnst.pdf>

⁷ http://www.ub.uit.no/wiki/openaccess/images/3/3d/Metadatamodell_for_NORA.pdf

6.2 Alternative arkivsystemer

Institusjoner som vurderer å etablere publiseringsarkiv har flere muligheter for valg av teknisk løsning. I stedet for at hver enkelt institusjon anskaffer eller lager sitt eget system, er det store gevinster å hente på å gå sammen med andre om et felles system og samarbeide om felles løsninger. Ved å delta i et større miljø drar man nytte av hverandres erfaringer og kan samarbeide om stadig utvikling av tjenesten. Lokale administrative utgifter knyttet til innsamling og kvalitetssikring av data vil være de samme uavhengig av valg av arkivløsning.

De aller fleste norske publiseringsarkiv bygger på programvaren DSpace. Denne programvaren er nesten enerådende i bruk i norske arkiv og benyttes også ved flere institusjoner over hele verden. Programvaren er basert på åpen kildekode og det eksisterer et norsk fagmiljø som sikrer utvikling og oppdatering av systemet. Programvaren DSpace støtter i dag kvalifisert metadatasystemet Dublin Core.

Det er tre hovedløsninger for valg av arkivsystem:

1. Kjøpe driftstjenester enten i et konsortium eller fra en kommersiell leverandør, eller delta i en samarbeidsavtale med et allerede etablerte arkiv. I en slik løsning får man en databaseløsning levert fra en leverandør som tilbyr lignende løsninger for flere institusjoner. Databaseløsningen gir store fordeler i forhold til utveksling av metadata og organisering av større datamengder (mange publikasjoner). Eksempler på slike leverandører er Bibsys (Brage), Open Repository fra BioMed Central (HeRA) og DiVA (Digitale vitenskapelige arkivet).
2. Html-sider og enkel filstruktur. Dette er den enkleste måten å etablere et institusjonelt arkiv på og kan passe de som vil komme i gang raskt og som ikke har så mange publikasjoner. Denne løsningen anbefales bare dersom institusjonen ikke har ressurser til annet, og uansett bør NORAs OAI-PMH editor benyttes slik at tjenesten blir søkbar i NORA. Ressurser må uansett settes av til lokal drift og utvikling.

En meget enkel løsning for å innføre Open Access i SSB er at nedlastbaserte artikler og en fil med metadata legges på ssb.no. Siden metadataene følger Open Access-kravene er det mulig for andre å høste dataene og gjøre dem tilgjengelige som SSBs åpne publiseringsarkiv, på samme måte som våre Discussion Papers høstes og er tilgjengelige for REPEC (Research papers in Economics).

3. Drifte lokal løsning på eget datanettverk. Denne løsningen vil kreve betydelige ressurser både til installering, tilpasning, utvikling og drift, men fordelene er at man i større grad kan tilpasse programvare til eget brukt. Eksempler på programvare som man kan installeres lokalt er DSpace, Eprints, Fedora, Digitool og DiVA. Ressurser må da settes av til utviklingsarbeide og konfigurering av systemet. Solid kompetanse vil kreves innen programmering.

Vi har snakket med Seksjon for formidlingssystemer om hva de mener om å drifte en egen arkivløsning. Fra seksjonssjef Lill Kristoffersen har vi fått følgende svar: "Et publiseringsarkiv vil ha en tilnærmet standard løsning som kan brukes relativt likt uavhengig av organisasjon. Det peker i retning av å kjøpe løsningen i markedet. Siden vår interne utviklingskapasitet heller ikke er ubegrenset, må vi prioritere mellom oppgavene som står i kø, IT-avdelingen har inngående innsikt i det SSB spesifikk, hvilket tilsier at vi bør benytte våre utviklere til forretningskritiske oppgaver hvor det ikke finnes tilgjengelige produkter/kompetanse i markedet. Ut fra dette mener jeg at det vil være rasjonelt å kjøpe arkivløsningen."

Det er vesentlige kostnader knyttet til kompetanseutvikling rundt bruk av systemet og kvalitetssikring av informasjon i forhold til standarder. Små institusjoner vil derfor ha fordeler av samarbeid hvor IT-

drift, brukerstøtte, og kvalitetssikring kan ivaretas av en felles funksjon. Arkivløsningene DiVA, HeRA og Bibsys Brage tilbyr gode løsninger for dette.

6.3 Aktuelle samarbeidspartnere

Det er i dag etablert institusjonelle arkiv ved nesten alle universitet og høyskoler i Norge. Blant forskningsinstituttene er det relativt få arkiv, men det er forventet at det vil komme i løpet av de neste par årene. Flere institusjoner samarbeider om felles arkivløsninger. I noen regionale områder, som i Bergen, Tromsø og i Telemark har et universitet eller høyskole hovedansvar for teknisk drift av arkiv med lokale løsninger for de omkringliggende forskningsinstitusjonene. Vi har undersøkt om noen av disse publiseringsarkivene er interessert i deltakelse fra SSB, men de fleste har kun ressurser til å drifte institusjoner som de allerede samarbeider med i sitt nærområde. Forskningsarkivet HeRA ved Helsebiblioteket har som eneste arkiv invitert oss med som deltaker i sitt publiseringsarkiv. Bibsys er den systemleverandøren som drifter flest publiseringsarkiv i Norge i dag. Diva har tilsvarende posisjon i Sverige.

Bibsys Brage er organisert som et samarbeidskonsortium som i dag består av fulltekstarkivene til 30 universitet- og høyskoler, samt Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitutt. Bibsys i Trondheim drifter systemet som er integrert med Bibsys biblioteksystem. Deltakelse i konsortiet gir stordriftsfordeler samtidig som det er et stort brukermiljø med mange deltakere. Det er opprettet en arbeidsgruppe som gir innspill for å utvikle og forbedre arkivet. Arbeidsgruppen skal ta seg av de faglige og tekniske sidene. En styringsgruppe tar seg av budsjett og politikk for konsortiet. De har også arbeidet med utkast til retningslinjer for Brage hos de enkelte konsortiemedlemmer. Brage vil kunne tilbys alle offentlige institusjoner i Norge.

Bibsys Brage benytter programvaren DSpace og er en del av et stort nordisk nettverk som jobber med å utvikle kildekoden. Bibsys er bygget på en robust systemplattform, har et solid backupsystem og sikkerhetsrutiner som sikrer at data ikke går tapt og at lagrede data er tilgjengelig for søk og visning.

Årlig avgift for Bibsys Brage beregnes med grunnlag i antall årsverk i forsknings- og formidlingsstillinger ved institusjoner. For 2009 er årlig avgift kr 200 for hvert forskerårsverk, minimum kr 10 000. Bibsys ønsker med dette å få et mål på hvor mange som har arbeidsoppgaver som kan tenkes å resultere i dokumenter som kan registreres og lagres i arkivet. Nye institusjoner må i tillegg betale en startavgift i oppstartåret. SSB har for øvrig mottatt et konkret tilbud om deltakelse i Bibsys Brage (vedlegg 4).

Brage gir mulighet for tilpasset layout og eget fargevalg som passer med institusjonens egen profil. Forfattere kan selv legge inn egne bidrag i arkivet eller dette kan gjøres sentralt i institusjonen. Systemet legger kvalitetskontroller i systemet før innførslene legges ut for hele verden. Arbeidsflyt kan tilpasses inn i organisatoriske rutiner som allerede finnes ved institusjonen. Brage har et enkelt innebygget søkesystem som er lett å bruke. Arkivet høstes av NORA (Norwegian Open Research Archives) og indekseres av Google Scholar.

HeRA: Helsebibliotekets forskningsarkiv kalles HeRA og ble etablert i mars 2008. Helsebiblioteket er et offentlig nettsted med informasjon beregnet på helsepersonell som driftes i Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. De er finansiert av de regionale helseforetakene og Helsedirektoratet. Arkivet er åpent for deltakelse for SSB. HeRa driftes på årsbasis av Open Repository fra BioMed Central. Open Repository ble valgt fordi de benytter programvaren DSpace. Arkivet har god funksjonalitet og kan blant annet overføre data mellom referanseverktøy. Arkivet kan bygges ut med egne forskersider. Deltakelse i HeRA forutsetter at ledelsen i institusjonen undertegner et skjema hvor de godkjenner HeRAs retningslinjer. Institusjonen oppfordres også til å ha en Open Access-policy. Helsebiblioteket sørger for brukerstøtte, kurs og opplæring.

Institusjonen må i tillegg oppnevne to superbrukere som har full administrativ tilgang til arkivet, samt ansvar for oppfølging i egen institusjon. Disse må delta på brukermøter og i løpende utvikling av arkivet. Det forventes at de holder seg oppdatert på tidsskriftenes policy og kjenner til arkiveringsprosedyrene. Superbrukerne må ha et nært samarbeid med og god dialog med forskere i egen institusjon.

Dette arkivets viktigste oppgaver er å være et institusjonelt arkiv for helseinstitusjoner i Norge, sørge for trygg langtidsarkivering av publikasjonene, samt gjøre norsk medisinsk og helsefaglig forskning i størst mulig grad fritt tilgjengelig for alle i fulltekst via internett.

DiVA, ”Digitala vetenskapliga arkivet”, er et svensk publiseringssystem for forskningspublikasjoner og studentoppgaver, og et digitalt arkiv for langtidsbevaring av publikasjoner. DiVA er åpent for alle universitet og offentlig finansierte forskningsinstitutt både i Sverige og andre land. DiVA portal er en felles søketjeneste for forskningspublikasjoner og studentoppgaver produsert ved 23 svenske universitet og høyskoler, samt NTNU i Trondheim. Navigering og øvrige webgrensesnitt finnes tilgjengelige på engelsk, norsk og svensk. Det finnes en felles portal, men i tillegg har hver enkelt institusjon sitt eget lokale grensesnitt, som NTNU. DiVA benytter kun open source-programvare. All drift og support skjer ved Uppsala universitetsbibliotek.

Kostnadene for å delta i DiVA består dels av et engangsbeløp i form av en tilknytningsavgift og dels av en årlig avgift for drift og support. Avgiftene baserer seg på institusjonens størrelse (antall ansatte). Engangsbeløp og årlig avgift for SSB vil trolig bli ca 110 000 SEK.

6.4 Anbefaling av system

Vi anbefaler at det etableres et institusjonelt publiseringsarkiv i Statistisk sentralbyrå for i større grad å gjøre SSBs forskning fritt og bredt tilgjengelig for alle interesserte. Et institusjonelt publiseringsarkiv bidrar til raskere spredning av forskningsresultater. Arkivet vil gi en samlet lagring av vitenskapelige dokumenter, der alle dokumenter vil få tildelt bestandige identifikatorer.

Prosjektgruppen mener at et synlig arkiv med god søkefunksjonalitet vil være nyttig i forbindelse med å forankre og markedsføre arkivet blant forskere og ansatte i SSB. Et godt grensesnitt, design og lokale søkemuligheter vil gjøre publiseringsarkivet mer brukervennlig. Dette er likevel av underordnet betydning i forhold til systemets funksjonalitet i forbindelse med dokumentregistrering og muligheter for overføring av metadata til søkemotorer og databaser.

Vi anbefaler ikke den enkleste løsningen som er skissert med å legge nedlastbare artikler og en fil med metadata på ssb.no med en kobling til forskningssidene. Denne løsningen vil muligens kunne gi tilfredsstillende funksjonalitet i forhold til å få de viktigste dokumentene høstet av for eksempel av Google og NORA, men det er tvilsomt om en slik løsning oppfyller kravet om langsiktig lagring i forhold til typisk arkivstandard. En slik løsning vil også bli vanskelig å markedsføre overfor forfattere som vi ønsker skal fylle arkivet med innhold. Vi tror dessuten at en så enkel løsning etter hvert vil føre til ønsker om bedre struktur og behov for å få inn funksjonalitet for søk og avgrensning av materialet, noe som er første skritt mot å utvikle en egen arkivløsning.

Ved forespørsel til Seksjon for formidlingssystemer fikk vi som nevnt en generell vurdering i forbindelse med muligheten for å lage en egen arkivløsning i SSB. I korte trekk mener seksjonen at det ikke er riktig å bruke av SSBs utviklingsressurser på et eget publiseringsarkiv. Dette er helt i samsvar med de anbefalingene prosjektgruppen vil gi om valg av systemløsning. Vi mener at deltakelse i et konsortium er det som vil fungere best for SSB. Blant annet vil det ikke være behov for utstrakt hjelp fra IT-avdelingen, siden drift, vedlikehold og oppdatering av programvare, samt maskinpark er plassert utenfor huset.

I løpet av et par år blir det sannsynligvis innført et nasjonalt forskningsdokumentasjonssystem for alle sektorer innen forskning i Norge, det såkalte Norsk Vitenskapsindeks (NVI). Vi anbefaler derfor at et institusjonelt publiseringsarkiv i SSB må ha funksjonalitet både for å eksportere og importere metadata som er relevante i forbindelse med andre systemer innen forskningsformidling. Systemet må også kunne kommunisere med Forskningssidene på ssb.no.

Vi anser DiVA for å være en utmerket arkivløsning som har spesialisert seg på gode integreringsmuligheter med andre systemer og kan hente metadataposter i ulike format. Deres mulighet for å hente ut statistikk over brukere og innhold i arkivet er også veldig spennende. Vi mener imidlertid at DiVA vil bli for kostbart i forhold til SSBs moderate produksjon av vitenskapelige publikasjoner.

HeRA er også et solid publiseringsarkiv med god funksjonalitet. Men HeRA er primært et samarbeid mellom medisinske forskningsinstitusjoner som har litt andre behov enn SSB.

Vi anbefaler derfor at SSB søker deltakelse i konsortiet Bibsys Brage. Brage-arkivet tilfredsstiller de kravene vi har satt til utvikling, funksjonalitet og lokal tilpasning. Kun ved hjelp av en pc med nettleser kan SSB raskt etablere et publiseringsarkiv med gode funksjoner for lagringssikkerhet og søkbarhet. Prisen er også lav i forhold til hva man får igjen. Som deltakere i et konsortium av samarbeidende institusjoner kan vi i tillegg være med på å sette krav til teknisk utvikling av arkivløsningen samtidig som vi nyter godt av stordriftsfordelene.

7. Referanser

European Commission (20. august 2008): Open Access Pilot in FP 7. Lest 12. mars 2009
<http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1680>

European Commission (2006): Study on the economic and technical evolution of the scientific publication markets in Europe: Final report - January 2006. Lest 10. april 2009
http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf

European Research Advisory Board (2006): Scientific publication: policy on open access
Lest: 27. februar 2009:
http://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_sciplib_report_recomm_dec06_en.pdf

European Research Council (2007): ERC Scientific Council Guidelines for Open Access. Lest 17. april 2009
http://erc.europa.eu/pdf/ScC_Guidelines_Open_Access_revised_Dec07_FINAL.pdf

Høgskolen i Oslo (2008): Institusjonelt arkiv ved høgskolen i Oslo? Arbeidsgruppe for utredning av elektronisk publisering og arkivering ved Høgskolen i Oslo. Lest 15.3.2009
www.hio.no/content/download/86519/687247/version/1/file/utredning+om+institusjonelt+arkiv+ved+HiO.pdf

Lawrence, P.A. (2001): Free online availability substantially increases a paper's impact, Nature 411: 521-521. Lest 6.5.2009
<http://www.nature.com/nature/journal/v411/n6837/full/411521a0.html>
<http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01/>

National Institute of Health (2008): Revised Policy on Enhancing Public Access to Archived Publications Resulting from NIH-Funded Research. Lest 10. mai 2009
<http://grants.nih.gov/grants/guide/notice-files/NOT-OD-08-033.html>

NIFU STEP (2008): Forslag til en felles database for vitenskapelig publisering innenfor et nasjonalt system for forskningsdokumentasjon. Innstilling fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. Gunnar Sivertsen (red.). Rapport 33/2008. Oslo. Lest 3. mars 2009
http://www.nifustep.no/norsk/publikasjoner/norsk_vitenskapsindeks

Norges Forskningsråd (2009): Forskningsrådets prinsipper for åpen tilgang til vitenskapelig publisering. Lest 10. februar 2009
<http://www.forskningsradet.no/no/Nyheter/Nye+retningslinjer+for+digital+publisering/1233558139716>

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (2006): Normalkontrakt for utgivelse av litterære verk i tidsskrift. Lest 5.mai 2009
http://www.forleggerforeningen.no/nor/avtaler/norsk_faglitteraer_forfatter_og_oversetterforening

NOU (2008:14): *Samstemt for utvikling? hvordan en helhetlig norsk politikk kan bidra til utvikling i fattige land*, Oslo. Lest 16. januar 2009
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/NOU-er/2008/nou-2008-14.html?id=525832>

NTNU (30. mai 2007): Institusjonelt arkiv ved NTNU (2007): rapport fra arbeidsgruppe. Skal NTNU ha et institusjonelt arkiv? Trondheim. Lest 15.2.2009:
www.ub.ntnu.no/ubit/nyhet_vedlegg/Institusjonelt_Arkiv_ved_NTNU_2007.pdf

Røed, Jan Erik (2003): Kronikk: forskere må bidra til å endre publiseringsmønsteret, Forskerforum nr 10. Lest 2. mars 2009

http://www.forskerforum.no/module_info/index2_forskerforum.php?level=2&xid=1627

Sivertsen, Gunnar (2009): Men må de være gratis?, Bok og bibliotek nr 2, 47-47

Statistisk sentralbyrå (2007): Strategier 2007, Planer og meldinger 2007/2

St.meld. nr. 30 (2008-2009): *Klima for forskning*, Oslo, Kunnskapsdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-30-2008-2009-.html?id=556563>

Universitetet i Agder (10. januar 2008): Open access – fri tilgang til vitenskaplig informasjon. Lest 3. februar 2009

http://www.uia.no/no/portaler/bibliotek/forskning_og_publicisering/aura

Universitetet i Bergen (10. mars 2009): Økt tilgang til norske forskningsresultater. Lest 24. mars 2009

<http://www.uib.no/filearchive/dok4-oa-tilgang.pdf>

Universitets- og høyskolerådet (2004): Vekt på forskning

Universitets- og høyskolerådet (2009): Økt tilgang til norske forskningsresultater : anbefalinger fra arbeidsgruppe oppnevnt av UHRs forskningsutvalg. 30, januar 2009. Lest 27.mai 2009:

http://www.uhr.no/documents/Rapport_fra_Open_Access_arbeidsgruppe.pdf

7.1 Nettsteder:

BIBSYS Brage: <http://www.bibsys.no/norsk/produkter/brage/index.php>

BORA (Bergen Open Research Archive. Universitetet i Bergen): <https://bora.uib.no/>

DIVA, Publikasjoner ved NTNU: <http://www.ntnu.no/ub/diva/index.php>

DIVA Portal: <http://www.diva-portal.org/smash/aboutdiva.jsf>

DUO, Digitale utgivelser ved Universitetet i Oslo: <http://www.duo.uio.no/>

HeRA (Helsebibliotekets forskningsarkiv): <http://hera.openrepository.com/hera/>

Juliet (Research Funders' Open Access policies: <http://www.sherpa.ac.uk/juliet/index.php>

National Institute of Health: <http://grants.nih.gov/grants/guide/notice-files/NOT-OD-08-033.html>

Norwegian Open Research Archives (NORA):

<http://www.ub.uit.no/wiki/openaccess/index.php/NORA>

MUNIN (Universitetet i Tromsø): <http://www.ub.uit.no/munin/>

OpenDoar (World Wide Directory of Open Access Repositories):

<http://www.sherpa.ac.uk/juliet/index.php>

Sherpa/Romeo: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

8. Ordforklaringer

Bibsys Brage: er et samarbeidskonsortium som i dag består av fulltekstarkivene til 30 universitet- og høyskoler. Brage driftes av systemleverandør Bibsys.

Digitale Vetenskapliga Arkivet (DiVA): er et system for bibliografisk registrering, elektronisk publisering og arkivering av publikasjoner. Driftes av Enheten för digital publisering i Uppsala, 23 svenske utdanningsinstitusjoner, samt NTNU i Norge er deltakere i DiVA.

DSpace: er en programvare som er basert på åpen kildekode. Denne programvaren er nesten enerådende i bruk i norske institusjonelle arkiver og benyttes også ved flere institusjoner over hele verden.

Dublin Core: er et sett med standarder for å assosiere metadata med ressurser. I denne sammenhengen regnes ressurser primært å være data som kan nås via World Wide Web, men i prinsippet kan Dublin Core også benyttes for andre typer ressurser.

Elsevier: er verden største kommersielle forlag av vitenskapelige publikasjoner.

Frida: står for ForskningsResultater, Informasjon og Dokumentasjon av vitenskapelige Aktiviteter. Forskningsdokumentasjonssystemet Frida er et samarbeidstiltak mellom de fire universitetene: Universitetet i Oslo, NTNU, Universitetet i Bergen og Universitetet i Tromsø.

Google Scholar: er et fritt tilgjengelig web-søkemotor som indekserer hele teksten i akademisk litteratur på tvers av en rekke publiseringsformater og disipliner.

HeRA: er Helsebibliotekets forskningsarkiv. HeRA er et åpent publiseringsarkiv med fritt tilgjengelige, digitaliserte publikasjoner for helseforetak og andre helseinstitusjoner.

Impact factor: er et mål på siteringer av vitenskapelige dokumenter. IF representerer viktigheten av et tidsskrift innen et fagområde basert på tidsskriftets siteringshyppighet. Impact factor finner man i siteringsbasen ISI Journal Citation Reports (JCR). Impact factor rangerer vitenskapelige tidsskrifter og vektlegges ved søknader om forskningsfinansiering og vitenskapelige stillinger.

Institusjonelt arkiv: er en åpen digital samling av den vitenskapelige produksjonen ved en forsknings- og/eller utdanningsinstitusjon. Denne samlingen er tilgjengelig via internett. Det å gjøre sine publikasjoner tilgjengelig i et institusjonelt arkiv kalles **egenarkivering**.

Metadata: er data om data. Programvare for institusjonelle arkiver gjør det mulig å utstyre informasjonen med metadata som: sammendrag, nøkkelord, tittel, emneklassifikasjon, forfatternavn osv, slik at informasjonen lettere dukker opp som relevant informasjon i et søkeresultat.

NORA: står for Norwegian Open Research Archives og er en felles norsk søketjeneste for vitenskapelige publikasjoner som ligger i institusjonelle arkiv. Åpnet 20.6.2007.

OAI-PMH (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting): De åpne arkivene støtter den internasjonale standarden OAI-PMH, som gjør at de blir "høstet" av store internasjonale søketjenester – blant andre Google.

Oaister: er en søketjeneste og base som bytter på innhold i institusjonelle arkiv og andre Open Access kilder. Basen er utviklet ved University of Michigan og inneholder i dag nær 22 millioner dokumenter fra 1119 utgivere.

Open Access: er digitalt materiale som er gratis og fritt tilgjengelig på Internett.

Open Access-tidsskrift: er tidsskrift uten abonnementsavgift som er gratis å bruke. Kostnaden ved å drive slike tidsskrift dekkes via et publiseringsgebyr som betales av forfatters finansieringskilde eller arbeidsgiver.

OpenDoar (World Wide Directory of Open Access Repositories): er en internasjonal oversikt over åpne, digitale institusjonelle arkiv. Inneholder lenker til over 1400 publiseringsarkiv.

SHERPA/RoMEO: Britiske myndigheter opprettet i 2002 en database (SHERPA/RoMEO) som viser i hvilken utstrekning utgiverne av vitenskapelige tidsskrifter tillater at forfattere også formidler sin forskning gjennom et publiseringsarkiv.

Vitenarkiv: brukes om institusjonelle publiseringsarkiv.

9. Vedlegg

9.1 Elseviers retningslinjer for copyright

ELSEVIER

COPYRIGHT

What rights do I retain as a journal author?

As a journal author, you retain rights for large number of author uses, including use by your employing institute or company. These rights are retained and permitted without the need to obtain specific permission from Elsevier.

<http://libraryconnect.elsevier.com/lcp/0402/lcp0402.pdf>

These include:”*You can post your version of your journal article on your personal web page or the web site of your institution, provided that you include a link to the journal's home page or the article's DOI and include a complete citation for the article. This means that you can update your version (e.g. the Word or Tex form) to reflect changes made during the peer review process*”

- the right to make copies (print or electric) of the journal article for their own personal use, including for their own classroom teaching use;
- the right to make copies and distribute copies (including via e-mail) of the journal article to research colleagues, for personal use by such colleagues (but not for Commercial Purposes**, as listed below);
- ***the right to post a pre-print version of the journal article on Internet web sites including electronic pre-print servers, and to retain indefinitely such version on such servers or sites*** (see also our information on *electronic preprints* for a more detailed discussion on these points);
- ***the right to post a revised personal version of the text of the final journal article (to reflect changes made in the peer review process) on the author's personal or institutional web site or server, incorporating the complete citation and with a link to the Digital Object Identifier (DOI) of the article;***
- the right to present the journal article at a meeting or conference and to distribute copies of such paper or article to the delegates attending the meeting;
- for the author's employer, if the journal article is a 'work for hire', made within the scope of the author's employment, the right to use all or part of the information in (any version of) the journal article for other intra-company use (e.g. training), including by posting the article on secure, internal corporate intranets;
- patent and trademark rights and rights to any process or procedure described in the journal article;
- the right to include the journal article, in full or in part, in a thesis or dissertation;

- the right to use the journal article or any part thereof in a printed compilation of works of the author, such as collected writings or lecture notes (subsequent to publication of the article in the journal); and
- the right to prepare other derivative works, to extend the journal article into book-length form, or to otherwise re-use portions or excerpts in other works, with full acknowledgement of its original publication in the journal.

9.2 E-post med informasjon om publiseringsarkiv

Denne e-posten ble sendt til forskere i SSB i forkant av spørreundersøkelsen:

Hei,

Jeg leder et prosjekt hvor vi ser på muligheten for å lage et institusjonelt arkiv for forskningsartikler i SSB. Et institusjonelt arkiv er en digital samling av en institusjons vitenskaplige produksjon. Samlingen gjøres tilgjengelig på Internett og blir dermed søkbar i Google. Stadig flere forskningsinstitusjoner i inn- og utland oppretter nå slike arkiver

Først og fremst er vi ute etter å fange opp artiklene som publiseres av SSB-forskere i eksterne tidsskrifter.

De fleste internasjonale forskningstidsskriftene tillater i dag å publisere artikler i arkivene hos forskernes egne arbeidsgivere. For å få tillatelsen må skribentene selv be om dette før artiklene sendes til publisering. Dette vil stort sett bare være en formalitet. Deretter er det også viktig at forskerne tar vare på de endelige filene som sendes til forlaget. Det er denne fagfellevurderte versjonen som forlagene godtar at blir lagret i et eget arkiv.

Forutsatt at de tekniske løsningene blir lagt til rette, vil dette utgjøre en veldig liten jobb for den enkelte forsker.

Tilgang, spredning og lagring er de viktigste fordelene av et slikt arkiv. Du får også bedre tilgang til dine egne artikler som kan lenkes direkte til hjemmesider, cv-er osv.

Slik vi ser det nå vil et institusjonelt arkiv bare gi fordeler for Forskningsavdelingen og SSB. Vi ønsker å konkretisere dette ved å lage et tillegg til formidlingspolitikken der forskerne pålegges å publisere eksterne artikler i vårt eget arkiv så lenge forlaget godtar det.

Men det er ikke sikkert verden er så enkel som vi legger opp til. Derfor ønsker jeg å ta en liten prat med noen av dere forskere. Jeg legger opp til en kort uformell samtale hvor hovedhensikten er å avdekke motforestillinger til et slikt tillegg i formidlingspolitikken.

9.3 Arkivløsninger og oppfyllelse av kravspesifikasjoner

	DIVA:	HeRA:	Brage:
Programvare:	<i>Fedora Diva</i>	<i>DSpace</i>	<i>DSpace</i>
Søkefunksjonalitet:	<i>God</i>	<i>God</i>	<i>God</i>
Avanserte søk:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Enkelt søk:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Fritekstsøk:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Søk kun i forskningsmateriale:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Brukervennlig navigering:	<i>God</i>	<i>Ok</i>	<i>Ok</i>
Søk kun i fulltekst:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Webgrensesnitt - Design:	<i>Ok</i>	<i>Ok</i>	<i>Ok</i>
Lokale tilpasninger er mulig:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Logo - lokal grafisk profil	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Fargevalg:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Språk:	<i>Norsk, Engelsk</i>	<i>Engelsk</i>	<i>Norsk, Engelsk</i>
Dokumenttyper:	<i>Alle</i>	<i>Alle</i>	<i>Alle</i>
Metadatamodellen: OAI-PMH	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Oppfyller NORAs metadatakrav:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Støtter standardiserte metadataformater	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Kommuniserer med forskningsdokumentasjonssystemer	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Nei, under arbeid</i>
Hjelpesider - Søkehjelp:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Embargo funksjon:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
= tidsbestemt utsatt visning av fulltekst			
Lage referanser - EndNote	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Nei</i>
Kan gjøre endringer og stans i publiseringsprosessen:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Systemsupport: Systemdrift	<i>Uppsala- Diva</i>	<i>London, Open Repository</i>	<i>Trondheim-Bibsys</i>
Opplæring:	<i>Kurs</i>	<i>Kurs</i>	<i>Kurs</i>
RSS feed - Alerttjeneste:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
Overfører data fra/til Bibsys:	<i>Nei (Libris)</i>	<i>Nei</i>	<i>Nei</i>
Arkivet høstes av NORA, Google:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>
E-post/anbefalinger via arkivet:	<i>Ja</i>	<i>Ja</i>	<i>Nei</i>
Lagringssikkerhet:	<i>Meget god</i>	<i>Meget god</i>	<i>Meget god</i>

Alle arkivene benytter URN:NBN som bestandig identifikator for alle metadataposter og publikasjoner i systemet. Uniform Resource Name er en unik og permanent identifikator for elektroniske ressurser på internett.

9.4 Tilbud fra BIBSYS Brage

Statistisk sentralbyrås bibliotek og

informasjonssenter

v/Elsa Granvoll

Deres ref./ Your ref:
Vår ref./Our ref.:
Dato/Date: 2009-04-20

Postadr./	7491 Trondheim
Postal addr.:	NORWAY
Tel:	+47 958 24 000
Fax:	+47 73 59 68 48
Besøksadr./	Abels gt 5
Location:	Teknobyen
E-mail:	firmapost@bibsys.no
Web:	www.bibsys.no
Org. nr./nb.:	974767880
Saksbehandler/	
Caseworker:	Margit Wagnild
Dir. innvalg/	
Direct line:	+47 951 98 760

Tilbud om bruk av BIBSYS Brage

Vi viser til henvendelse fra Elsa Granvoll hos dere, og har med dette gleden av å gi et tilbud på bruk av BIBSYS Brage.

Bruk av BIBSYS Brage

BIBSYS Brage er et felles system for elektronisk publisering for en sammenslutning (et konsortium) av institusjoner. Gjeldende vedtekter for BIBSYS konsortier er vedlagt, og finnes også på våre nettsider:
<http://www.bibsys.no/norsk/bibliotekar/konsortier.php>.

Den enkelte institusjon får opprettet sitt eget arkiv for publisering av sine publikasjoner. Dette vil bli gjort for *Statistisk sentralbyrås bibliotek og informasjonssenter* så snart dere velger å ta i bruk BIBSYS Brage.

Alle moduler og funksjoner i BIBSYS Brage er tilgjengelige via Web-grensesnitt. Lenker til disse finnes på BIBSYS nettsted **www.bibsys.no**.

Søk i arkivene i BIBSYS Brage er fritt tilgjengelig, mens registrering av data er underlagt adgangskontroll. Institusjonen bestemmer selv hvem som skal stå for registrering av data. Alle institusjoner som ønsker å ta i bruk BIBSYS Brage må oppnevne en Brage-ansvarlig (administrator). For eventuell opplæring i bruk av BIBSYS Brage, viser vi til våre nettsider for nærmere informasjon om tid og sted for dette. Institusjonen må også inngå en egen avtale om bruk av BIBSYS Brage med BIBSYS. Formålet med denne avtalen er å regulere ansvarsforholdet mellom avtalepartene.

Driften av BIBSYS Brage skjer sentralt hos BIBSYS i Trondheim. Institusjoner som benytter dette produktet trenger kun en PC med en nettleser.

Årlig avgift

Hver institusjon som bruker BIBSYS Brage må betale en årlig avgift som dekker institusjonens andel av kostnadene ved drift, vedlikehold, utvikling og store innkjøp. Antall ansatte i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger legges til grunn for fordelingen av kostnadene mellom institusjonene. Grunnlagsdata hentes om mulig fra Database for statistikk om høgre utdanning.

For *Statistisk sentralbyrås bibliotek og informasjonssenter* vil årlig avgift for 2009 være kr 25 000. Pr. i dag betales det ikke moms på den årlige avgiften.

Startavgift

Startavgiften er en engangsgift som kun betales i oppstartåret. For 2009 er startavgiften kr 5000. Pr. i dag betales det ikke moms på startavgiften.

Pristilbudet er gyldig ut juli 2009.

For nærmere opplysninger, vennligst kontakt faglig ansvarlig Maria Sindre, på tlf. 918 97 904 eller ms@bibsys.no

Roy Gundersen

Direktør

Margit Wagnild

Informasjonsmedarbeider